Valle kommune

Budsjett 2027 og økonomiplan 2027-2030

Kortutgåve for politisk handsaming

2027

Innhald

1. Samandrag og hovudgrep 1

2. Økonomisk hovudbilete 2027–2030 3

Kva tala betyr 3

Sentrale inntektsføresetnader 3

3. Drift, prioriteringar og omstilling 4

Pleie og omsorg 4

Oppvekst, barnehage, skule og kultur 4

Administrasjon, teknisk og samarbeid 4

4. Investeringar og finansiering 5

Finansiering 5

5. Samfunnsutvikling og langsiktige utfordringar 6

Demografi og arbeidskraft 6

Kopling til kommuneplanen 6

Større spørsmål etter 2030 eller utan full finansiering 6

6. Risiko, usikkerheit og økonomisk handlingsrom 7

Økonomisk handlingsrom 7

7. Dette skal kommunestyret ta stilling til 8

Vedtaket inneber ikkje endeleg godkjenning av 8

Saker som må kome tilbake til politisk handsaming 8

Samla vurdering 8

1. Samandrag og hovudgrep

Framlegget held oppe eit breitt tenestetilbod, men legg samstundes opp til moderat investeringsaktivitet, vidare omstilling og styrking av den økonomiske bufferen. Bakgrunnen er høgare gjeld etter Valle kultursenter, svakare vekst i inntektene enn i kostnadene og stor avhengigheit av kraftrelaterte inntekter.

- 2027 er det svakaste året i perioden: netto driftsresultat er 2,5 mill. kroner, tilsvarande 0,9 prosent av driftsinntektene. Kommunen sitt mål er 5 prosent.
- Resultatet betrar seg til 5,3 prosent i 2030. Dette føreset at effektiviseringar blir realiserte, at kraftinntektene held seg om lag som føresett, og at rente- og kostnadsutviklinga ikkje blir vesentleg svakare.
- Netto lånegjeld er venta å nå 77 prosent av driftsinntektene i 2027, over handlingsregelen på 75 prosent, før ho fell til 68,6 prosent i 2030.
- Disposisjonsfondet ligg rundt 24 prosent i 2027, under målet på 25 prosent, men aukar til om lag 33 prosent i 2030.

- Dei viktigaste satsingane er bustadtiltak i Valle og Rysstad, beredskap/ROS, oppgradering av Valle helsehus, framtidsretta eldreomsorg, prosjektering av Hylestad barnehage og drift/bruk av Valle kultursenter.
- Planen inneheld innsparing og effektivisering, mellom anna lågare tilskotsramme til varmepumpe/vedomn, redusert ekstra stillingsressurs i kulturskulen og gevinstkrav i tenesteområda.

Særleg politisk merksemd: Planen finansierer utgreiing og prosjektering av Hylestad barnehage og framtidsretta eldreomsorg, men ikkje dei seinare, store investeringane. Desse må handsamast i eigne saker.

.

2. Økonomisk hovudbilete 2027–2030

Nøkkeltal	2027	2028	2029	2030
Driftsinntekter, mill. kr	277,2	277,3	276,8	276,5
Netto driftsresultat, mill. kr	2,5	4,3	11,4	14,6
Netto driftsresultat, %	0,9	1,5	4,1	5,3
Disposisjonsfond, % av inntekter	24	25	28	33
Netto lånegjeld, % av inntekter	77,0	74,2	71,1	68,6
Netto lånegjeld, kr per innbyggjar	177 472	172 012	164 615	158 829
Renteutgifter, mill. kr	12,0	11,7	10,5	9,6
Avdrag, mill. kr	16,0	16,3	13,5	12,4
Nye ordinære lån, mill. kr	19,9	8,9	4,3	5,5

Kva tala betyr

- Drifta er i balanse, men marginen er liten i 2027 og 2028. Uventa svikt i inntekter eller auka kostnader kan raskt ete opp resultatet.
- Betringa mot 2030 kjem først og fremst av lågare driftsrammer, lågare rente- og avdragsbelastning og føresette effektiviseringsgevinstar. Det er derfor ikkje eit garantiresultat, men eit resultat av føresetnader som må følgjast tett.
- Gjeldsnivået er høgast tidleg i perioden. Moderat låneopptak og avdrag reduserer gjelda gradvis, men nye store prosjekt vil kunne snu denne utviklinga.
- Fondet er kommunen sin buffer mot svingingar i kraftinntekter, rente og uventa utgifter. Fondsoppbygginga mot 2030 er viktig fordi Valle har større inntektsrisiko enn mange andre kommunar.

Sentrale inntektsføresetnader

Føresetnad 2027	Beløp / nivå	Merknad
Konsesjonskraft	29,4 mill. kr	Prognose, endeleg utbetaling blir fastsett i desember 2026
Naturressursskatt	om lag 14 mill. kr	Produksjonsbasert, ikkje direkte avhengig av kraftpris
Eigedomsskatt	36,4 mill. kr	Same nivå som revidert budsjett 2026, grunnlag kjem i desember
Utbytte frå Å Energi	13,9 mill. kr	Fell til 13,0 mill. kr frå 2028
Budsjettrente	5,60 %	Fell gradvis til 4,90 % i 2030
Pris/løn	2,9 % / 4,0 %	Kommunal deflator 3,8 %

3. Drift, prioriteringar og omstilling

Tenesteområde, netto mill. kr	2027	2028	2029	2030	Hovudforklaring
Sentraladm./politisk	33,5	32,2	31,6	31,1	Omstilling, kompetanse og rekruttering
Teknisk	42,0	44,6	42,3	41,4	Vedlikehald, bygg, VA og prosjektaktivitet
Pleie og omsorg	51,8	49,5	49,5	49,5	Eldrevekst, refusjonssvikt og utgreiing
Oppvekst samla	57,5	56,3	55,6	55,6	Barnehagekapasitet, skule og kultur
Interkommunalt/eksternt	29,5	28,5	28,5	28,5	Helse, IKT, brann, NAV m.m.

Pleie og omsorg

Ramma aukar til 51,8 mill. kroner i 2027. Av dette er 1,5 mill. kroner sett av til prosjektet «Framtidsretta eldreomsorg», medan redusert statleg refusjon aukar kostnaden med 1,371 mill. kroner årleg. Prosjektet skal utgreie tenestemodell, bemanning, bustader og bygg, men vedtek ikkje eit byggeprosjekt.

- Konsekvens: kommunen førebur ei meir berekraftig omsorgsteneste og satsar på teknologi, førebygging og oppgåvedeling. Samstundes er rekruttering og fagleg kapasitet ei hovudrisiko.

Oppvekst, barnehage, skule og kultur

Aukande barnetal og løpande opptak pressar kapasiteten i barnehagane, særleg i Hylestad. Det er sett av 0,5 mill. kroner til prosjektering. Oppvekstramma fell gradvis, og kulturskulen får redusert ekstra stillingsressurs med 0,267 mill. kroner i 2027.

- Konsekvens: barnehagetilbodet skal haldast oppe, men kommunen må finne ei varig arealløysing. I kulturskulen kan reduksjonen gi mindre fleksibilitet eller smalare tilbod dersom han ikkje blir løyst gjennom organisering.
- Valle kultursenter skal takast i aktiv bruk som møteplass for kultur, aktivitet og frivilligheit. Driftsrutinar og samhandling med frivillige blir viktige for å hente ut samfunnsnytten.

Administrasjon, teknisk og samarbeid

- Redusert leasing etter kjøp av bilar gir årlege innsparingar. Tilskotsramma til varmepumpe og vedomn blir redusert med 0,15 mill. kroner årleg.
- Det er sett av kompetansemidlar til leiing i oppvekst og midlar til rekrutteringsprosjekt frå 2028. Gevinstrealisering på 0,5 mill. kroner er lagt inn i 2028 og 2029.
- Kostnadene til IKT, brann og fleire interkommunale ordningar aukar. Desse utgiftene er i stor grad vanskelege å påverke på kort sikt.

4. Investeringar og finansiering

Det formelle investeringsbudsjettet viser investeringar i varige driftsmidlar på 31,3 mill. kroner i 2027 og 56,5 mill. kroner samla i perioden. I tillegg kjem 2,4 mill. kroner i eigenkapitalinnskot i KLP. Lånefinansieringa av ordinære investeringar er 38,6 mill. kroner samla.

Politisk viktig investering	2027	2028–30	Sum	Status / politisk binding
Bustadtiltak Valle/Rysstad	5,0	15,0	20,0	Årlege rammer. Konkrete kjøp/tiltak må gjennomførast innan føremålet
Bedriftsleilegheit Kristiansand	8,5	0	8,5	Løyving, men endeleg løysing krev avklaring
Oppgradering Valle helsehus	4,8	0	4,8	Gjennomføring av nødvendige tiltak, kostnadsuvisse
Oppfølging ROS Setesdal	2,5	1,875	4,375	Beredskapstiltak, m.a. tilrettelegging for naudstraum
Hylestad barnehage	0,5	0	0,5	Berre prosjektering. Prosjekt 9,6–14,8 mill. kr er ikkje finansiert
Næringsareal Øyne	1,0	0	1,0	Prosjektering og opparbeiding av tomt
Kontor regionråd	2,0	0	2,0	Omfang og endeleg kostnad kjem som eiga sak
Beredskap/brannsikring	1,7	1,25	2,95	Brannstasjon/internat og seinare aggregat bygdeheim
VA og sjølvkost	0	3,4	3,4	Leidningar og avfallsanlegg, gebyrfinansiert

Finansiering

Mill. kr	2027	2028	2029	2030	Sum
Investeringar i driftsmidlar	31,3	11,8	6,0	7,5	56,5
Bruk av lån	19,9	8,9	4,3	5,5	38,6
Mva-kompensasjon	4,5	1,4	0,2	0,5	6,5
Sal av eigedelar	6,5	1,5	1,5	1,5	11,0
Tilskot	0,4	0	0	0	0,4

Ikkje fullfinansiert i planen: endeleg løysing for Hylestad barnehage, framtidige helse- og omsorgsbygg/buformer og eventuelle større tiltak ved skule/kultursenter. Må utgreiast nærare. Desse kan krevje vesentleg meir lån og drift.

5. Samfunnsutvikling og langsiktige utfordringar

Budsjettet følgjer dei fire fokusområda i kommuneplanen: bulyst, arbeidsplassar, folkehelse og beredskap. Satsingane er mest synlege gjennom bustadtiltak, næringsareal, kultursenter, barnehagekapasitet, framtidsretta eldreomsorg og oppfølging av ROS Setesdal.

Demografi og arbeidskraft

- Folketalet var 1 235 ved utgangen av 2. kvartal 2026, opp 79 personar sidan 2018. Budsjettet for rammetilskot byggjer på 1 235 innbyggjarar.
- Talet på barn i barnehagealder har auka frå 47 i 2016 til 66 i 2026. Det gir behov for meir areal og robust bemanning.
- Talet på barn i grunnskulealder har falle frå 149 til 101 i same periode. Kommunen må balansere kapasitet og kvalitet i eit langsiktig perspektiv.
- Aldersgruppa 67–79 år har auka frå 141 til 218. Fleire eldre vil auke behovet for helsepersonell, heimetenester, bustader og institusjonskapasitet.
- Gruppa 20–66 år har gått ned frå 755 til 679 sidan 2016. Valle har høg sysselsetjing og få arbeidsledige, noko som gjer rekruttering til både kommune og næringsliv krevjande.

Kopling til kommuneplanen

Fokusområde	Prioriteringar i økonomiplanen	Langsiktig utfordring
Bulyst	20 mill. kr til bustadtiltak, kultursenter, møteplassar	Få realisert bustader og sikre aktivitet utan varig kostnadsvekst
Arbeidsplassar	Næringsareal Øyne, rekrutteringsprosjekt, planarbeid	Tilgang på arbeidskraft, kraft og føreseielege arealprosessar
Folkehelse	Kultur/fritid, barnehage, eldreomsorg, sensorsenger	Førebygging må gi reell gevinst i tenestebehov og bemanning
Beredskap	ROS-investeringar, brannsikring og naudstraum	Kritiske bygg, digital tryggleik og reservekapasitet krev vidare investeringar

Større spørsmål etter 2030 eller utan full finansiering

- Val av barnehageløysing i Hylestad, inkludert eventuelt kjøp av gamle Hylestad skule.
- Framtidig struktur for eldreomsorg, omsorgsbustader og helsebygg etter utgreiinga i 2027.
- Vedlikehald og oppgradering av kommunale bygg, VA-anlegg og beredskapsløysingar.
- Kapasitet og kompetanse i små fagmiljø, og kostnadsutvikling i interkommunale samarbeid.

6. Risiko, usikkerheit og økonomisk handlingsrom

Risiko	Kva kan skje	Moglege konsekvensar / handlingsrom
Kraftinntekter	Lågare konsesjonskraft, utbytte eller eigedomsskatt enn føresett	Svakare resultat, mindre fondsavsetning, behov for kutt eller utsetjing
Rente og gjeld	Renta fell seinare eller investeringar blir større	Høgare finansutgifter og mindre ramme til tenester
Omstillingsgevinstar	Effektivisering blir forseinka eller gir mindre effekt	Resultatmåla frå 2028 blir ikkje nådde
Demografi	Fleire eldre og fleire barnehagebarn enn kapasiteten toler	Auka bemanning, byggbehov og driftskostnader
Rekruttering	Mangel på kvalifisert personell	Vikarbruk, redusert kvalitet, kjøp av dyre tenester eller endra tenestenivå
Investeringar	Kostnadsauke eller nye krav i bygg/prosjekt	Meir lån eller omprioritering av investeringsplanen
Interkommunale kostnader	Høgare prisar/rammer frå samarbeid og selskap	Lite påverkeleg kostnadsvekst på kort sikt

Økonomisk handlingsrom

Kommunen har fond og sterke kraftrelaterte inntekter, men handlingsrommet er avgrensa dei første åra. I 2027 er driftsmarginen låg og gjelda over vedteken handlingsregel. Nye varige driftstiltak eller store investeringar bør derfor finansierast gjennom omprioritering, dokumenterte gevinstar, sal/eigenkapital eller ved at andre tiltak blir utsette.

7. Dette skal kommunestyret ta stilling til

Vedtaket bind kommunen til årsbudsjettet for 2027 og dei økonomiske rammene og prioriteringane som går fram av økonomiplanen 2027–2030. Økonomiplanen er styrande, men blir rullert årleg. Kommunestyret tek i hovudsak stilling til:

- driftsrammer for tenesteområda og dei nye tiltaka og innsparingane som er innarbeidde
- investeringsrammer, finansiering og låneopptak, inkludert 19,91 mill. kroner i ordinære lån i 2027 og 2,0 mill. kroner i lån til vidareutlån
- avsetning til og bruk av fond, med netto styrking av disposisjonsfondet i planperioden
- kommunale skattar, avgifter, gebyr og betalingsordningar slik dei går fram av hovuddokumentet
- mål og premissar for tenestene, organisasjonen, samfunnsutviklinga og økonomistyringa

Vedtaket inneber ikkje endeleg godkjenning av

- konkret utbyggingsalternativ og full kostnadsramme for Hylestad barnehage
- konkret byggeløysing for framtidsretta eldreomsorg og buformer
- uteområde ved Valle skule/kultursenter eller andre tiltak som uttrykkeleg er sette av til utgreiing/prosjektering
- kostnadsaukar utover løyvd ramme. Slike endringar må leggjast fram på nytt dersom dei ikkje kan handterast innan delegert fullmakt

Saker som må kome tilbake til politisk handsaming

Sak	Kva skal avklarast
Hylestad barnehage	Alternativ, tomt/bygg, kjøp av skule, kostnadsramme, finansiering og drift
Framtidsretta eldreomsorg	Tenestemodell, lokalisering, bygg/bustader, bemanning og økonomi
Regionrådskontor	Behov, omfang og endeleg kostnadsramme
Uteområde Valle skule/kultursenter	Plan, omfang, kostnad og prioritering
Eventuelle investeringsavvik	Revidert løyving og finansiering dersom kostnad eller framdrift endrar seg vesentleg

Samla vurdering

Framlegget er økonomisk balansert og viser ei gradvis styrking mot 2030. Den første delen av perioden er likevel stram, med lågt driftsresultat og høg gjeld. Kommunestyret sitt viktigaste val er derfor ikkje berre kva som skal prioriterast i 2027, men kor mykje framtidig handlingsrom som skal haldast att til barnehage, eldreomsorg, beredskap og andre større investeringar.

Budsjett 2027 og økonomiplan 2027-2030

Valle i Setesdal

Valle kommune
Postboks 4
4746 Valle

Sentralbord: +47 37 93 75 00
E-post: post@valle.kommune.no
www.valle.kommune.no